

FACTORI INTERNI POLITICI CARE STIMULEAZĂ PROLIFERAREA CRIMEI ORGANIZATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Marcel BOȘCANEANU,

lector metodist al Facultății de Drept

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Summary

In the present article the author considers a political and social phenomenon consisting of several factors important for the reality and current changes in the society in the Republic of Moldova – the internal policy factors which stimulate the spread of organized crime in Moldova.

Highlighting the importance of this study, the author stresses the fact that the growth of organized crime is also found in some cases in political life. The economy suffers more increasingly from criminal actions. In the article some scientific research is carried out subject to socio-economic factors, and the growth of organized crime through the banking system. The author emphasizes these factors, not taking them into account can lead in the end to dangerous effects, difficult social life, and citizen's confidence in the fundamental institutions of the State.

Încă în antichitate existau interese politice, administrative, sociale care rezultau din formarea unor structuri ce erau preocupate de concentrarea puterii de stat și puterii financiare în mâinile unui clan sau ale unei grupări criminale¹.

Această problemă, „crima organizată”, ce se dezvoltă într-un stat democratic și afectează viața politică, a fost discutată și în unele doctrine, și anume, în accepțiunea doctrinei germane, crima organizată era definită astfel: „Comiterea cu intenție a unor infracțiuni în scopul obținerii de profit și putere, de două sau mai multe persoane, ce colaborează pentru o perioadă de timp prelungită sau nedefinită, îndeplinind sarcini dinainte stabilite prin folosirea unor structuri comerciale sau similare celor de afaceri, prin folosirea violenței sau a altor mijloace de intimidare, ori prin exercitarea unor influențe asupra politicianilor, administrației publice, autorităților judiciare sau economice”².

Tangența crimei organizate cu lumea politică au analizat-o mai mulți savanți, printre ei îi putem nominaliza pe savanții ruși A. Volobuev și E. Galkin, care formulează noțiunea de „crimă organizată” mai pe larg. Ei consideră că acest fenomen social negativ se caracterizează prin solidarizarea mediului criminal în limitele unei regiuni sau ale unei țări, prin existența unor niveluri ierarhice, cu lideri care nu iau parte directă la

¹ Veaceslav Untilă, *Crima organizată STOP*, ediția a doua revizuită adăugită, Museum 2000, p.7.

² Ion Eugen Sandu , Florin Sandu , Gheorghe Iulian Ioniță, *Criminologie*, EDITURA SYLVI, București, 2001.

săvârșirea unor infracțiuni concrete, ci îndeplinesc funcții organizatorice și ideologice de dirijare prin coruperea și atragerea în activități criminale a unor persoane cu funcții de răspundere, a unor funcționari de stat, inclusiv din organele de drept, în scopul asigurării securității membrilor comunității criminale, monopolizării și extinderii sferei de acțiuni ilegale și obținerii unor profituri solide³.

Evident că și la noi, într-o societate posttotalitară, în care peste noapte au răsărit și s-au implantat interese politice, economice, strategice, și-a făcut apariția și fața neoficială a realității – crima organizată. Este un proces în plină desfășurare, un proces în care statul, cu forțe încă firave, încearcă să stăvilească marele val de criminalitate⁴.

Pe fondul unei reacții palide a autorităților din RM chiar de la primii ani de independență, începând de la confuzia creată de negarea sau recunoașterea doar pe jumătate a prezenței și extinderii structurilor crimei organizate în țara noastră, care au fost transmise din sistemul sovietic, altele au fost create, grupurile infracționale au exploatat rapid slăbiciunile legilor moldovenești, terenul liber creat prin golul legislativ în anumite domenii. Au apărut grupuri de persoane care, în procesul de tranziție la economia de piață, au încurajat și sprijinit luarea de măsuri care au creat grave contradicții de care au și profitat.

Complexitatea și dinamismul fenomenelor marii criminalități organizate, dar mai ales pericolozitatea acestora și agresivitatea cu care ele amenință structuri fundamentale ale vieții politice, economice și sociale, au determinat numeroase state să reconsidere, în sensul lărgirii, însuși conceptul siguranței naționale.

Iată deci în ce constă pericolul crimei organizate, atât la nivel național, cât și pe plan mondial. Anume de aceea statele preocupate de asigurarea unui viitor cât mai stabil au întreprins de mult măsuri hotărâte în vederea combaterii crimei organizate. Ca exemplu, în 1970 în SUA a fost fondat Consiliul Național pentru Combaterea Crimei Organizate. În același an a fost adoptată o lege privind controlul asupra crimei organizate, în al cărui preambul se menționa că activitatea crimei organizate în SUA amenință securitatea internă a statului și periclitează bunăstarea națiunii și a cetățenilor ei⁵. Această lege a avut menirea de a consolida bazele juridice ale unei lupte mai eficiente împotriva crimei organizate decât o permiteau normele existente⁶.

³ А. Волобуев, Е. Галкин, *Организованная преступность и её сущность*, Сов. юстиция, 1989, nr. 21, p. 9.

⁴ Veaceslav Untilă, *Crima organizată STOP*, ediția a doua revizuită și adăugită, Museum, 2000, p. 7.

⁵ В. Лаптеакру, Е. Мартынчик, *Организованная преступность: исторический аспект, социальная база и тенденции*, Știința, 1995, nr. 1, p. 11.

⁶ В. Гевордян, *Организованная преступность*. М., Юрид. лит., 1980; А. Никифоров, *Гангстеризм в США: сущность и эволюция*. М., Юрид. лит., 1991.

În același timp, prin *corupția la nivel înalt pe care o practică, marile grupări criminale naționale pot submina întregi instituții de stat*, împiedicându-le să-și exercite eficient atribuțiile pentru care au fost create, îndeosebi pe cele de bază în activitatea statului.

Vicierea sistemului politic și a celui judiciar în favoarea infractorilor și în defavoarea oamenilor cinstiți erodează foarte serios încrederea cetățenilor în instituțiile statului de drept, diminuând puterea acestuia de control asupra bunului mers al vieții sociale. Mai mult, exemplul pe care îl oferă extinderea corupției și a crimei la nivel oficial atrage chiar populația spre infracțiune, percepută ca singurul mijloc de a reuși în viață. Discreditarea structurilor de elaborare și aplicare a legii determină populația să recurgă, pentru a-și asigura protecția, la mită, la organizații de pază și securitate, ba chiar la infractori.

Toate noile democrații în formare se confruntă, pe plan intern, cu o triplă transformare: de la economia centralizată la cea de piață; de la regimul politic anterior la cel democratic; de la un sistem centralizat de securitate la un sistem național de securitate independent. Unele țări au dezvoltat sistemele de securitate naționale existente, altele au pornit de la zero. Fiecare dintre ele se află în stadii diferite, tranziția făcându-se în moduri diferite⁷.

Procesul de democratizare din RM a dat noi oportunități criminalilor. De fapt, oportunitățile pentru criminalitate au crescut ca urmare a apariției libertăților democratice, a deschiderii și liberalizării piețelor. În momentul declanșării procesului existau puține structuri care să fie capabile să reacționeze la aceste schimbări rapide, în special la schimbările politice și economice.

Capacitatea crimei organizate de a facilita obținerea de bunuri a intoxicat cu ușurință opinia publică, în contextul greutăților economice pe care populația le-a avut și le are de înfruntat în perioada de tranziție către economia de piață. Ordinea civilă s-a deteriorat. Inflația a înregistrat un salt extraordinar. Criminalitatea a crescut. Piața neagră domină viața zilnică.

Totodată, *deschiderea frontierelor a facilitat mișcarea persoanelor și a mărfurilor și a impulsionat piața liberă, dar și criminalitatea.* Republica Moldova ca stat în formare a avut la dispoziție puține reglementări pentru a administra și gestiona corect și just tranzacțiile economice, astfel că infractorii și-au putut desfășura aproape nestingherit activitățile economice ilicite, cum sunt fraudele bancare, extorcarea, delapidarea, comerțul ilicit pe piața neagră. „Capitalul necontrolat” a devenit dominant.

⁷ Petru Albu, *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*, Editura Ministerului Internelor și Reformei Administrative, 2007.

Se pare că *privatizarea a fost benefică pentru lumea crimei organizate* care controla capitalul de pornire, spre deosebire de cetățenii de rând ale căror economii au fost înghițite rapid de inflație, care au pierdut sume enorme de bani odată cu implementarea procesului de schimbare a banilor într-o perioadă scurtă de timp și care aveau rareori acces la credite bancare.

Organizațiile criminale promovate din sistemul vechi de guvernare, similare cu cele din Columbia, Italia și din alte zone, și-au convertit, cu succes, bunăstarea materială în influență politică pe plan local și chiar național. Corupția a deposedat de calitate reforma eficientă în administrație, conducând la obrăznicie în rândul structurilor sociale, respectiv parlament, guvern, administrație publică locală, afaceriști.

Începând cu deceniul nouă, mai multe structuri de stat, politicieni au căutat pârgii și mecanisme de control din domeniul vieții economice, politice și sociale, ceea ce a condus la apariția unei serii de factori care au favorizat și mai mult sporirea fenomenului crimei organizate.

Actualmente, în RM există un complex de factori socioeconomiци care stimulează creșterea criminalității organizate, dintre care menționăm:

a) persistența problemelor de natură economică, financiară și socială, generate de prelungirea tranziției și întârzierea reformelor structurale;

b) declinul moralității și solidarității publice, schimbarea concepțiilor ideologice;

c) lipsa unei legislații adecvate pe domenii de activitate și numărul insuficient de mecanisme de control al modului de aplicare a noilor acte (ex. acțiunile rider la bănci, privatizări nejustificate etc);

d) omniprezența birocratismului, favoritismului, nepotismului, de natură a favoriza extinderea fenomenului de corupție la nivelul tuturor categoriilor de funcționari publici;

e) creșterea în intensitate a procesului de „interconectare” a afacerilor legale cu tranzacțiile ilegale, astfel încât resursele financiare obținute dintr-o tranzacție ilicită pot fi investite în afaceri legale, aspect ce poate fi identificat, dovedit și controlat din ce în ce mai greu;

f) poziția geopolitică a RM între Est și Vest;

g) ineficacitatea sistemului de coordonare a organelor cu atribuții pe linie de combatere a criminalității, dotarea necorespunzătoare a acestora cu aparatură tehnică și personal de specialitate calificat.

Mai înainte crima organizată avea drept scop suprem doar obținerea unor profituri imense, în prezent ea tinde și spre acapararea puterii politice, aceasta fiind o particularitate caracteristică și pentru țările din

spațiul CSI⁸. Evoluția ascendentă a criminalității organizate în RM este deopotrivă o consecință a impactului problemelor politice, economico-sociale grave, caracteristice perioadei de tranziție la economia de piață, a interpretării greșite a libertăților democratice de către anumite persoane, precum și a tendinței elementelor infractoare de a-și internaționaliza activitatea criminală prin crearea de legături în alte țări.

Prin urmare, procesul de tranziție care are loc în țara noastră către o democrație reală produce, așa cum se întâmplă în orice societate aflată în perioadă de criză, fenomene secundare cu consecințe grave. Factorilor interni li se circumscrie un cumul de riscuri și amenințări care afectează, în egală măsură, atât siguranța națională, cât și ordinea publică.

Economia continuă să fie afectată de unele acțiuni criminale, fenomene de natură să lezeze capitalul național. În esență, este vorba de faptul că unii factori nocivi identificați în anii trecuți au persistat și au avut un impact important asupra principalilor parametri eficienți, asupra oricărui tip de economie și asupra dinamicii în ansamblu. În categoria acestor factori intră:

- accentuarea crizei economice și instabilitatea politică socială, soldate cu scăderea substanțială a nivelului de trai al majorității populației, inclusiv creșterea numărului de șomeri, cu deosebire în rândul tineretului;
- accentuarea fenomenelor de corupție și de administrare defectuoasă a resurselor publice, care produce adâncirea inechităților sociale și proliferarea economiei subterane;
- favorizarea, din partea factorilor abilitați de către lege, a accesului ilegal și ocult la date confidențiale și secrete din diferite domenii de stat (economic, social);
- instituționalizarea, în perioadele anterioare, actuale a unor programe economice păgubitoare în domeniul privatizării și restructurării sectoarelor industriale (industria zahărului, vinului), precum și neurmărirea, neonorarea programelor postprivatizare;
- organizarea necorespunzătoare a cadrului normativ privind evidențierea și colectarea la bugetele locale și centrale a taxelor și impozitelor;
- absența sau insuficiența măsurilor de protecție a proprietății industriale și comerciale;
- funcționarea păgubitoare a fondurilor de investiții financiare și a pieței de capital;
- inexistența unor norme clare care să sancționeze explicit concu-

⁸ În edițiile periodice ale statelor CSI s-a atras de mult atenția asupra faptului că are loc joncțiunea structurilor politice cu lumea criminală, atunci când este vorba de reprimarea opoziției politice, A. Азамова, «Уголовники как политическая сила», *Московские новости*, 1992, nr. 38, p. 9.

rența neloyală, posibilă ca urmare a manifestărilor din sfera criminalității organizate și nu numai, furtul disimulat de patrimoniu, apariția și dezvoltarea firmelor „fantomă”;

- acte de dezinteres în gestionarea unor capacități, situații ce au determinat în mare măsură și continuă să favorizeze marile fraude din sectoarele prelucrării și comercializării produselor, strugurilor, legumelor, fructelor, alcoolului, tutunului etc.;

- nerepatrierea valutei din activitatea de export;

- funcționarea defectuoasă a sistemului financiar-bancar, ceea ce a generat falimente bancare;

- creșterea și menținerea la un nivel ridicat a infracțiunilor economico-financiare prin care se alimentează economia subterană și se spală banii murdari.

În domeniul social

- ignorarea de către unii factori cu responsabilitate în domeniul protecției sociale a surselor de tensiune, aplicarea unor metode eronate de rezolvare a conflictelor apărute sau lipsa de promptitudine cu care se acționează;

- numărul mare de abuzuri și ilegalități săvârșite de reprezentanți ai administrației și justiției;

- reconversia, extrem de scăzută, a forței de muncă către sectoarele productive sau a serviciilor;

- menținerea la un nivel ridicat a muncii la „negru”;

- insecuritatea socială generată de amploarea sărăciei și mizeriei, polarizarea populației în bogați și săraci;

- emigrarea specialiștilor din diferite domenii de vârf, fenomen ce afectează potențialul de dezvoltare a societății;

- omniprezența birocratismului, favoritismului, nepotismului, de natură a înlesni extinderea fenomenului de corupție la nivelul tuturor categoriilor de funcționari publici.

În sfera politicului

- inconsecvența în stabilirea obiectivelor economice prioritare, strategia neperformantă pentru crearea unui sistem financiar adaptat la economia de piață;

- interesul politic în acapararea unor domenii economice profitabile;

- protejarea unor interese de grup prin îngrădirea activităților economice față de grupurile economice adverse;

- încheierea unor convenții prin care s-au acceptat facilități vamale și de import față de unele mărfuri, în detrimentul produselor moldovenești;

- promovarea unor politici economice conjuncturale (deoarece

suntem o țară agricolă), fără a se urmări identificarea și punerea în practică a unor programe economice reale și viabile, cum ar fi cele legate de agricultură etc.;

- abrogarea în pripă sau cu rea intenție a unor acte normative, care au favorizat multiplicarea corupției, anularea unor fraude comise, devalizarea patrimoniului cultural național;

- neratificarea sau ratificarea cu mari întârzieri a unor acorduri și protocoale internaționale în domeniile de bază din stat, care îngreunează în mod vădit procesul de cooperare.

Din analiza infracțiunilor înregistrate în RM începând cu anul 1990, rezultă că agresiunea economiei publice în ansamblul său, prin sus-tragerile de mari proporții, abuzuri și alte ilegalități, este însoțită în cea mai mare parte de acte de corupție.

Deși vânzările de active propuse de către stat în diferite sectoare industriale, economice ar fi trebuit să dinamizeze pârgurile și instrumentele economico-financiare ale sistemului industrial național, în realitate, prin numeroase acte de corupție, unele persoane de rang înalt din stat nu au făcut altceva decât să se implice în controlarea lor și chiar să le gestioneze într-o manieră proprie, ceea ce a adus imense prejudicii acelor întreprinderi.

Deși poliția s-a opus în mod repetat, după 1990 s-a renunțat la controlul financiar intern și de gestiune în aproape toate întreprinderile, ceea ce a determinat în cea mai mare măsură agresiunea ce s-a exercitat asupra patrimoniului public, precum și apariția și dezvoltarea unei corupții aproape generalizate în relațiile dintre agenții economici. În ultimii ani s-a revenit la normal.

Ritmul lent în care organele puterii, dar și cele ale administrației de stat au acționat pentru îmbunătățirea cadrului legislativ și pentru combaterea actelor ilegale a favorizat agresiunea față de economia Moldovei.

Sub patronajul unor personaje cu înalte funcții de conducere, de-a lungul ultimilor ani, au fost distruse fabrici, uzine, ferme prin metode de închiriere ori vândute la modul iresponsabil, astfel încât cele mai multe au fost desființate practic prin vânzări dezastruoase către firme anonime ori fantome.

În domeniul produselor agricole, politica promovată de diferite grupuri de interese, de la un an la altul, a dezavantajat producția internă și exportul produselor autohtone în lume, țaranului neoferindu-i-se nici o șansă de a supraviețui în economia de tranziție. Toate acele scheme frauduloase au dus la importul ori exportul unor produse străine unde au avut de câștigat anumite persoane și au demolat agricultura națională.

Până acum, sistemul bancar a fost expus de unele persoane cu funcții de conducere la o agresiune masivă prin oferirea unor credite imense fără garanțiile imobiliare ori mobiliare necesare. Cea mai mare

parte a fondurilor a fost folosită în alte scopuri decât destinația inițială, sume importante revenind persoanelor din anturajul lor ori chiar conducerii băncii drept remunerare pentru „generozitatea” dovedită ca factori de decizie. De asemenea, în spatele secretului bancar se ascund interese obscure, operațiuni de spălare a banilor murdari obținuți din activități ilicite (operațiuni rider, zone offshore).

O altă problemă ce a dus la proliferarea crimei organizate în RM sunt cazinourile și jocurile de noroc care, după cum vedem, au apărut în Chișinău și chiar și în unele centre raionale ca ciupercile. Ultimele controale efectuate în capitală au demonstrat că aceste cazinouri, jocuri de noroc sunt deschise de cetățeni străini, permit o evaziune fiscală masivă și rularea unor sume mari de proveniență dubioasă. Ca urmare, multe au fost închise de poliție, determinând declanșarea unor presiuni serioase pentru aprobarea redeschiderii lor, inclusiv din partea unor oameni politici.

În sfera publicității și a mass-mediei s-a investit destul de mult, dar proveniența sumelor și identitatea investitorilor este un mister. Presa este folosită, de multe ori, de către cei care au intrat în posesia unor sume mari de bani, într-un mod mai mult sau mai puțin legal, pentru declanșarea unor atacuri înverșunate împotriva adversarilor și concurenților. Iar în alte cazuri presa este folosită pentru a sustrage opinia publică de la o problemă cu o rezonanță enormă la nivel local, național, precum și internațional la altă problemă mai puțin importantă.

În RM sunt și unele grupuri de interese contemporane ce își fac simțită prezența și în cadrul investițiilor publice. De altfel, fără legătura cu unele persoane cu influență în principalele instituții ale statului, elementele infractoare, unite prin interese de grup în anumite domenii, nu și-ar putea finaliza intențiile de fraudare a legii și realizare a unor câștiguri ilicite.

Grupurile de interese sunt alcătuite și conduse de:

a) Partide politice. Fiecare partid politic sau alianță de partide, pentru a-și putea desfășura activitatea, a-și extinde sfera de influență asupra unor categorii cât mai diverse de cetățeni, trebuie să întreprindă acțiuni propagandistice, să deplaseze oameni și mijloace. Totul se măsoară în bani, în mărirea fondurilor de care dispun și pe care le dau, în afara argumentelor politice și putere de penetrare în diverse locuri și medii. Statistica a demonstrat că toate partidele politice din lume au sprijinit prin mijloace mai mult sau mai puțin legale diverse domenii, anumite grupuri de interese, asigurându-și resursele financiare necesare luptei politice. Nici partidele politice din țara noastră nu fac excepție.

b) Persoane influente de până la declararea independenței. Aceste persoane dispuneau deja, la începutul anilor 1990, de un sistem de relații bine puse la punct și de resurse financiare conservate discret, care le-au

permis să se implice în afaceri care au exploatat la maxim lacunele legislative create în perioada de început a democrației.

c) Grupuri de cetățeni străini care cunoșteau RM înainte de anul 1989. Chiar și în timpul perioadei politice de până la 1990, numeroși cetățeni străini au cunoscut specificul economiei moldovenești, întreprinderile ce realizau produse de un anumit grad de competitivitate pe plan internațional (ex. întreprinderile de zahăr, fabricile de vinuri, pomicultura etc.). Cu sume relativ mici în valută și cunoscând reglementările naționale în materie, inclusiv lacunele legislative, terenul fertil pentru afaceri apărut după 1989, aceștia au realizat câștiguri importante pe care le-au repatriat adesea ilegal.

Dacă se continuă în acest ritm, pot apărea niște factori de risc direcți la adresa siguranței naționale ce decurg și din afectarea gravă a echilibrului macroeconomice și sociale, precum și din pierderea controlului intern și punerea sub dependență străină a unor sectoare de activitate prin:

- extinderea fenomenului corupției la niveluri tot mai ridicate ale funcționarilor din administrația publică centrală și cea locală;
- punerea sub control sau dependență străină a unor sectoare de importanță strategică din sfera productivă, comercială ori bancară pe calea subminării directe, prin concurența lor neloială, sau prin influențarea factorilor de decizie în scopul de a acționa pentru deturnarea actului de conducere potrivit intereselor grupărilor criminale.

Pentru ca lupta împotriva criminalității de anvergură să fie eficientă, factorii politici trebuie să stabilească obiective prioritare și resursele disponibile. Întrucât este imposibil de combătut cu aceeași intensitate întreaga paletă a formelor de criminalitate care se manifestă la un moment dat într-o societate, este necesar să se stabilească prioritățile, respectiv cele mai grave și mai periculoase dintre acestea și, în funcție de resurse, să se concentreze eforturile în vederea eradicării ori diminuării lor.

Crima organizată și cea neorganizată au atins proporții atât de mari încât, consideră experții, constituie o amenințare pentru înseși bazele societății și statului⁹. În acest context, în care crima organizată se globalizează, pătrunzând în aproape toate domeniile vieții politice, economico-sociale, este de așteptat și o amplificare a gradului de intelectualizare a acesteia, prin absorbția în interiorul grupărilor criminale a unor persoane care ocupă posturi oficiale cheie în domeniul administrației, finanțelor, băncilor, comerțului, justiției etc., dar și a unor specialiști de marcă, între care avocați cu reputație, economiști de prestigiu, ingineri și tehnicieni în domeniul logisticii, al telecomunicațiilor și computerelor, experți în materie de protecție și autoapărare etc.

⁹ В. Лаптеакру, Е. Мартынчик, „Коррупция: Мнение работников правоохранительных органов”, în *Legea și viața*, 1997, nr. 5, p. 12, 13.

Pericolul prezentat de crima organizată este acutizat de fuziunea dintre aceasta și lumea politică, proces ce se adâncește tot mai puternic, prin dezvoltarea fără precedent a traficării funcțiilor publice, a relațiilor politice și de afaceri. Această stare de fapt este determinată și întreținută de imensele fonduri obținute în urma afacerilor de tip mafiot, între care se detașează marea contrabandă și evaziunea fiscală, șantajul și perceperea taxelor de protecție, obținerea unor fonduri care, prin corupție, sunt injectate în organisme politice și administrative, pentru ca acestea să se mențină la putere și să garanteze grupărilor criminale succesul și protecția necesară derulării multiplelor și complexelor lor afaceri ilegale.

Ceea ce ar trebui să atragă atenția autorităților competente și responsabile din țara noastră este faptul că unii au ajuns deja la etapa în care afișează în mod deschis un comportament tipic mafiot, materializat în supraabundență și lux exorbitant, în vile pompoase și autoturisme de ultimul tip, în conturi cu depozite substanțiale în bănci.

Amenințarea cea mai serioasă constă în faptul că ținta principală a unei grupări criminale este aceea de a face inoperante, ineficiente și chiar de a paraliza structurile statului abilitate să efectueze controlul social și să lupte împotriva lor, scop pe care îl atinge prin coruperea sau subordonarea unor înalți funcționari publici din administrație, finanțe, bănci, prin intermediul cărora influențează sau determină luarea, neluarea ori modificarea deciziilor economice, juridice și chiar, sau mai ales, politice.

Bibliografie

1. Veaceslav Untilă, *Crima organizată STOP*, ediția a doua revizuită și completată, Museum 2000, p.7.
2. Ion Eugen Sandu, Florin Sandu, Gheorghe Iulian Ionita, *Criminologie*, EDITURA SYLVI, București, 2001.
3. А. Волобуев, Е. Галкин, *Организованная преступность и её сущность*, Сов. юстиция, 1989, nr. 21, p. 9.
4. В. Лаптекру, Е. Мартынчик, *Организованная преступность: исторический аспект, социальная база и тенденции*, Știința, 1995, nr. 1, p. 11, 12, 13.
5. В. Геворгян, *Организованная преступность*, М., Юрид. лит., 1980; А. Никифоров, *Гангстеризм в США: сущность и эволюция*, М., Юрид. лит., 1991.
6. Petru Albu, *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*, Editura Ministerului Internelor și Reformei Administrative, 2007.
7. А. Азамова, „Уголовники как политическая сила”, în *Московские новости*, nr. 38, 1992, p. 9.